

Kökler ve Kanatlar

Anne çocuk ilişkisi üzerine kafa yormaya başladığımda beni en çok etkileyen şey, anneliğin bir yönüyle kendini imhaya yönelik bir süreç olduğunu fark etmektir. Hamilelik boyunca bebek, annenin bedeninin bir parçası. Bu dönemde annenin işlevi, bebeğin doğuma yani anneden fiziksel kopuşuna kadar sağlıklı gelişmesini sağlamak. Doğumla ilk kopuş gerçekleşiyor. Bu noktada anneyi bekleyen görev, çocuğunu, yeni kopuşlara hazırlamak. Annenin yaptığı her türlü bakım faaliyeti, çocuğun kendisine duyduğu ihtiyacın azalmasına yönelik. Çocuk büyüyüp bağımsızlaştıkça annesine ihtiyacı azalıyor ve biçim değiştiriyor. Görevini başarıyla tamamlayan anne artık, onun desteği olmadan hayatla başa çıkabilen bir yetişkinin annesidir. Yani “iyi” bir anne, çocuğunun uzaklaşmak için ihtiyaç duyduğu becerileri edinmesine yardımcı olan, onun kanatlanıp kendisinden kopmasına izin verebilen, bir anlamda annelik işlevlerini imha eden annedir!

Anne-çocuk ilişkisinin son derece çelişkili görünen bir yönü daha var: Çocuk annesine ya da bir başka yetişkine sıkı sıkıya bağlanamamışsa, yetişkinliğe de sağlıklı bir biçimde geçemiyor, annesiz hayatını sürdürmesini sağlayacak becerileri edinmemiş oluyor. Kısacası sağlıklı bir şekilde kopabilmek için önce bağlanmış olmak gerekiyor. Psikoloji literatürü, bu bağlanma ilişkisinin önemi ve uzun dönemli etkileri üzerine yapılan çalışmalarla dolu. Anneyle kurulan güvenli bağlanma ilişkisi kopuş için gerekli olsa da, yeterli olmayabiliyor. İnternette dolaşan ve W. Hodding Carter Jr.’a ait olduğu iddia edilen bir söz var. “Çocuklarımıza verebilmeyi umduğumuz iki kalıcı armağan vardır: Bunlardan biri kökler, diğeri ise kanatlardır.” Buradaki kök sözcüğü, bana anneyle kurulan sağlam ve güvenli bağlanma ilişkisini düşündürüyor. Başka bir çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de çoğu anne çocuk ilişkisinde bu kökler oluşuyor. Sorun kanatların oluşumunda. Sanki Türkiye’de aile kurumu, kanatlardan pek hoşlanmıyor.

Deniz Akçay’ın Köksüz adlı filmini izlerken de hep bu kök ve kanat meselesini düşündüm. Köksüz, uzun zamandır izlediğim en etkileyici film. Görmeyenlere şiddetle tavsiye ederim. Hikaye son derece basit. İki kız, bir erkek çocuklu alt orta sınıf bir ailede,

erken yaşıta ölen babanın ardından diğere aile üyelerinin yaşamları anlatılıyor. Babanın ölümünün etkisi her anına işlemiş olsa da film, baba kaybı hikayesi olarak özetlenemez. Bir+Bir'in 25. sayısında yayınlanan söyleşide, Deniz Akçay'a filmin adının niçin "Köksüz" olduğu soruluyor. Akçay cevap olarak, bizde aile kurmanın kök salmakla aynı anlama geldiğini, ama aslında hiç bir zaman aile kurulamayacağı için aileye ilişkin bir kökten de söz edilemeyeceğini düşündüğünü söylüyor. Yani film kurulamayan aileyi anlatıyormuş. Bense filmi daha çok kanatlanamayan insanların hikayesi ya da aile içindeki kanat kırmaların hikayesi olarak izledim. Filmdeki insanların kanatlarını kıranın, babanın ölümü olduğunu düşünmedim. Hatta muhtemelen çoğu Türk erkeği gibi babanın kendi kanatlarının da pek güçlü olmadığını ve muhtemelen bu nedenle kanat kırma işini sağlığında yapmış, karısının ve çocuklarının kanatlarını elinden geldiğince hırpalamış olduğunu düşündüm.

Kanat sahibi olmak zor iş. Kadınların ve erkeklerin kanatları, farklı mekanizmalarla hırpalansa da prensip, herkesin birbirinin kanadına asılması sanki. Kanadı kırık bir anne, ne kadar severse sevsin, çocuklarının kanatlanmasına destek olamıyor. Bırakın destek olmayı, böyle bir duruma tahammül edemiyor. Buna tahammül etmesi annelik işlevini yok etmek oluyor. Annelik işlevi kalmayan kadın ise tümüyle yok oluyor. Kanatsızlık köklere de zarar veriyor. Birazcık havalanacak gibi olanın kanadı kırılıverince ne kadar sağlam olursa olsun köklerde kurtlanma başlıyor. Çocuklarımıza Carter'ın söz ettiği armağanları verebilmek için kendi kanatlarımıza çok özen göstermeliyiz bence.

